

KONWENCJA GENEWSKA o polepszeniu losu chorych i rannych w armjach czynnych,
podpisana dnia 27 lipca 1929 r.

(Ratyfikowana zgodnie z ustawą z dn. 28 stycznia 1932 r. - Dz. U. R. P. Nr. 24, POZ. 79).

w równym stopniu ożywieni pragnieniem zmniejszenia, o ile to tylko od nich zależy, cierpień nieodłącznych od wojny i, chcąc, w tym celu udoskonalić i uzupełnić zawarte w Genewie w dniu 22 sierpnia 1864 r. i 6 lipca 1906 r. postanowienia o pomocy rannym i chorym żołnierzom armij czynnych

postanowili zawrzeć nową konwencję w tym celu i zamianowali swych pełnomocników, a mianowicie:

Rozdział I

O rannych i chorych.

Artykuł 1.

Wojskowe i inne osoby, przydzielone do armji oficjalnie, o ile zostaną ranne lub chore winny być uszanowane i znajdować opiekę we wszelkich okolicznościach; winny one być traktowane humanitarnie i pielęgnowane bez różnicy narodowości, przez tę ze stron walczących, w której mocy będą.

Jednakże strona, zmuszona pozostawić chorych lub rannych przeciwnikowi, pozostawi wraz z nimi, o ile tylko okoliczności wojenne na to pozwolą, część swego personelu i materiału sanitarnego, aby przyczynić się do ich pielęgnowania.

Artykuł 2.

Ranni i chorzy armji, zagarnięci przez drugą stronę walczącą, stają się jeńcami wojennymi z zastrzeżeniem prawa do opieki, jaka na mocy poprzedniego artykułu ma im być udzielona i podlegają tym przepisom prawa międzynarodowego publicznego, dotyczącym jeńców wojennych.

Strony walczące będą miały możność, dla dobra jeńców rannych i chorych, ułożyć - poza istniejącymi zobowiązaniami, postanowienia, które uznają za wskazane.

Artykuł 3.

Po każdej bitwie, strona, zajmująca pole bitwy, wyda zarządzenia, mające na celu wyszukanie rannych i zabitych i zabezpieczenie ich przed ograbieniem i złem traktowaniem.

Zawsze, gdy okoliczności, na ta pozwolą powinno być umówione miejscowe zawieszenie broni lub przerwanie ognia, celem umożliwienia uprzątnięcia rannych, znajdujących się pomiędzy linjami.

Artykuł 4.

Walczący zakomunikują sobie wzajemnie, w najkrótszym możliwie czasie, nazwiska rannych, chorych i zabitych, zebranych lub odszukanych, Jak również wszystkie dane, służące dla ich rozpoznania.

Sporządzą oni i prześlą sobie akty zgonów.

Zbiorą oni również i prześlą sobie wszystkie przedmioty, służące do osobistego użytku, znalezione na polu bitwy, lub przy zabitych w szczególności połowę znaku tożsamości, pozostawiając drugą połowę na zwłokach.

Strony będą czuwały, aby przed pogrzebaniem albo spaleniem dokładnie zbadano zwłoki zabitych, jeżeli możliwe przez lekarza, celem stwierdzenia śmierci, ustalenia tożsamości i podania jej do wiadomości.

Czuwać będą nadto, aby zabici byli pochowani z czcią oraz tak, aby ich groby były ochraniane, aby mogły być zawsze odszukane.

W tym celu z rozpoczęciem kroków nieprzyjacielskich zorganizują one urzędowo zarząd grobów, aby umożliwić ewentualną ekshumację i zapewnić ustalenie tożsamości zwłok bez względu na rozmieszczenie grobów.

Po ustaniu kroków nieprzyjacielskich, strony wymienią spisy grobów oraz spisy zabitych pochowanych na swych cmentarzach lub gdzie indziej.

Artykuł 5.

Władze wojskowe będą mogły odwołać się do miłosierdzia mieszkańców w celu zbierania i pielęgnowania pod swą kontrolą rannych i chorych wojskowych, udzielając osobom, które na to wezwanie odpowiedziały, specjalnej opieki i przyznając im pewne ułatwienia.

Rozdział II.

O formacjach i zakładach sanitarnych.

Artykuł 6.

Lotne formacje sanitarne tj. te, które są przeznaczone do towarzyszenia armii w polu i stałe zakłady sanitarne będą uszanowane i otaczane opieką przez strony walczące.

Artykuł 7.

Opieka należna formacjom i zakładom sanitarnym ustanie, gdyby posiłkowano się nimi dla dokonania czynów na szkodę nieprzyjaciela.

Artykuł 8.

Nie będzie uważany, jako mogący pozbawić formację lub zakład sanitarny opieki, zapewnionej przez art. 6:

1. fakt uzbrojenia personelu formacji lub zakładu sanitarnego oraz użycia przez ten personel broni dla swej własnej obrony, lub też dla obrony swych rannych i chorych;
2. fakt, że w braku uzbrojonych sanitariuszy formacji lub zakładu sanitarnego strzeże pikietę lub warty;
3. fakt znalezienia w formacji lub w zakładzie sanitarnym broni ręcznej i amunicji odebranych rannym i chorym, a które nie zostały jeszcze zwrócone władzy właściwej;
4. fakt, że w formacji znajduje się personel i materiały służby weterynaryjnej, niestanowiący części składowej formacji.

Rozdział III.

O personelu.

Artykuł 9.

Personel przeznaczony wyłącznie do zbierania, przenoszenia rannych i chorych i leczenia ich, jak również do zarządzania formacjami i zakładami sanitarnymi, kapelani przydzielani do armji, będą uszanowani i otaczani opieką w każdym wypadku; o ile wpadną w ręce nieprzyjaciela, nie będą traktowani jako jeńcy wojenni.

Wojskowi wyszkoleni specjalnie do tego celu, aby w razie potrzeby mogli być użyty jako pielęgniarze lub sanitariusze pomocniczy do zbierania, przewozu i leczenia chorych i rannych i zaopatrzeni w zaświadczenie tożsamości, w razie wzięcia do niewoli w trakcie wykonywania tych czynności, będą korzystali z tych samych przywilejów, co stały personel sanitarny.

Artykuł 10.

Z personelem wyszczególnionym w ustępie 1. art. 9, zrównany jest personel ochotniczy towarzystw, należycie uznanych i upoważnionych przez ich Rząd, a który to personel będzie użyty do takich samych czynności, jak personel wyszczególniony w przytoczonym ustępie, z zastrzeżeniem, że personel tych towarzystw będzie podlegał prawom i przepisom wojskowym.

Każda z Wysokich Układających się Stron poda do wiadomości drugiej, bądź w czasie pokoju, bądź z chwilą rozpoczęcia lub w trakcie kroków wojennych, w każdym razie jednak przed czynnym ich użytkowaniem, nazwy towarzystw, które upoważniła do niesienia pomocy pod swą odpowiedzialnością w oficjalnej służbie sanitarnej swych wojsk.

Artykuł 11.

Towarzystwo uznane, należące do państwa neutralnego będzie mogło udzielać pomocy przy użyciu personelu swoich formacji sanitarnych po stornie walczącej jedynie za uprzednią zgodą swego własnego Rządu oraz za upoważnieniem samej strony walczącej.

Strona walcząca, która przyjmie pomoc, będzie obowiązana przed wszelkiem jej użyciem, zawiadomić o tem swego przeciwnika.

Artykuł 12.

Osoby wyszczególnione w art. 9, 10 i 11, gdy wpadną w ręce strony przeciwnej, nie będą mogły być zatrzymane.

Będą one, o ile niema w tym względzie innego porozumienia, odesłane stronie walczącej, do której należą, skoro tylko zostanie otwarta droga dla ich powrotu i o ile tylko okoliczności wojenne na to pozwolą.

Oczekując na odesłanie spełniać one będą w dalszym ciągu swe czynności pod zwierzchnictwem strony, przeciwnej i będą one przede wszystkim zatrudnione opieką nad rannymi i chorymi strony walczącej, do której przynależą.

Przy odjeździe zabiorą ze sobą należące do nich przedmioty, narzędzia, broń i środki transportowe.

Artykuł 13.

Strona walcząca zapewni personelowi wzmiankowanemu w art. 9, 10 i 11, dopóki ten pozostawać będzie w jej władzy, to samo utrzymanie, mieszkanie, to samo wynagrodzenie i ten sam żołd, co i odpowiedniemu personelowi w swem własnym wojsku,

Z rozpoczęciem kroków nieprzyjacielskich strony walczącej porozumieją się, co do tego jak odpowiadają sobie stopnie ich personelu sanitarnego.

Rozdział IV.

O budynkach i materjale.

Artykuł 14.

Wszelkie lotne oddziały sanitarne, w razie, gdy znajdą się we władzy, strony przeciwnej, zachowają swój inwentarz, swoje środki transportowe oraz swój personel powożący.

Jednakże właściwa władza wojskowa będzie miała prawo posługiwać się niemi dla niesienia pomocy rannym i chorym; zwrot ich nastąpi na warunkach, przewidzianych dla personelu sanitarnego, o ile to możliwe - równocześnie z nim.

Artykuł 15.

Budynki i inwentarz wojskowych zakładów stałych podlegać będą prawu wojennemu, lecz nie będą mogły, być obrócone na inny użytek, dopóki będą potrzebne, dla rannych i chorych.

Jednakże dowodzący wojskami czynnymi będą mogli rozporządzać niemi w wypadkach nagłych konieczności wojskowych, uprzednio zabezpieczając los chorych i rannych leczonych w nich.

Artykuł 16.

Budynki towarzystw, korzystających z przywilejów, konwencji, będą traktowane jak własność prywatna.

Inwentarz tych towarzystw, bez względu na miejsce, gdzie się będzie znajdował, będzie również uważany za własność prywatną.

Prawo rekwizycji przyznane stronom walczącym według praw i zwyczajów wojennych będzie stosowane tylko w razie nagłej konieczności i dopiero po zabezpieczeniu losu rannych i chorych.

Rozdział V.

Transporty sanitarne.

Artykuł 17.

Wozy przystosowane dla ewakuacji sanitarnych, krążące oddzielnie lub w taborze, będą traktowane jak lotne oddziały sanitarne z zastrzeżeniem następujących postanowień specjalnych:

- Strona walcząca, która przejmie wozy transportu sanitarnego oddzielne lub w taborze, będzie mogła, jeżeli tego wymagają konieczności wojskowe, zatrzymać je, przesunąć konwój, obejmując w każdym razie w swą opiekę rannych i chorych, znajdujących się w tym transporcie. Będą one mogły być użyte tylko na tym odcinku, gdzie zostały przejęte wyłącznie tylko dla celów sanitarnych. Wozy te po spełnieniu swego miejscowego zadania, będą musiały być zwrócone na warunkach, przewidzianych w art. 14.
- Personel wojskowy, nadzorujący transport i zaopatrzony w tym względzie w przepisowe upoważnienie, będzie odesłany na warunkach przewidzianych w art. 12 dla personelu sanitarnego, z zastrzeżeniem zawartem w ostatnim ustępie art. 18.
- Wszelkie środki transportowe zorganizowane, dla ewakuacji i urządzenia tych -środków transportowych, należące do służby zdrowia będą zwrócone, stosownie do postanowień rozdziału IV.
- Wojskowe środki transportowe poza specjalnie przeznaczonemi dla służby sanitarnej będą mogły być zagarnięte wraz z zaprzęgiem.
- Personel cywilny i wszystkie środki transportowe pochodzące z rekwizycji podlegać będą ogólnym przepisom międzynarodowego prawa publicznego.

Artykuł 18.

Statki powietrzne, używane jako środki transportowe sanitarne, korzystać będą z opieki konwencji w czasie, gdy będą przeznaczone wyłącznie dla ewakuacji rannych i chorych, dla transportu personelu i materiałów sanitarnych.

Będą one pomalowane na biało i nosić będą widoczny znak wyróżniający, przewidziany w art. 19 obok barw narodowych na stronach dolnej i górnej.

Z wyjątkiem specjalnego i wyraźnego zezwolenia, zabroniony jest przelot nad linią ognia a, także nad strefą położoną przed dużemi, stacjami pomocy lekarskiej, jak również w ogóle nad, terytorjum nieprzyjacielskiem lub zajętem przez nieprzyjaciela.

Statki powietrzne sanitarne obowiązane będą zastosować się do każdego wezwania do lądowania.

W razie w ten, sposób nakazanego lub przypadkowego lądowania na terytorjum nieprzyjacielskiem lub zajętem przez nieprzyjaciela, ranni i chorzy, jak również personel i materiał sanitarny, włączając w to i statek powietrzny, korzystać będą z dobrodziejstw postanowień niniejszej konwencji.

Pilot, mechanicy i operatorzy telegrafu bez drutu [T. S. F] w razie pojmania będą odesłani z powrotem pod warunkiem, że do końca działań wojennych będą używani tylko w służbie sanitarnej.

Rozdział VI.

O znaku wyróżniającym.

Artykuł 19.

Jako wyraz hołdu dla Szwajcarii, znak heraldyczny czerwonego krzyża na białym polu utworzony z odwróconych barw związkowych, zostaje przyjęty jako godło i znak wyróżniający wojskowej służby sanitarnej.

Jednakże dla krajów, które używają jako znaku wyróżniającego zamiast czerwonego krzyża znak czerwonego półksiężyca lub lwa i słońca czerwonego na białym polu te godła są uznane na równi w znaczeniu niniejszej konwencji.

Artykuł 20.

Godło umieszczone będzie na chorągwiach, opaskach, jako też na wszelkich przedmiotach przynależnych do służby sanitarnej - za zezwoleniem właściwej władzy wojskowej.

Artykuł 21.

Personel znajdujący się pod opieką na mocy art. 9 ust. 1, art. 10 i 11, będzie nosił umocowaną na lewym ramieniu opaskę ze znakiem wyróżniającym, wydaną i ostemplowaną przez władzę wojskową.

Personel wzmiankowany w art. 9 ust. 1 będzie zaopatrzony w dowód tożsamości pod postacią wzmianki w książeczce wojskowej lub w formie odrębnego dokumentu.

Osoby wzmiankowane w art. 10 i 11, nienoszące uniformu wojskowego, będą zaopatrzone przez właściwą władzę wojskową w dowód tożsamości z fotografią stwierdzający ich charakter sanitarny.

Dowody tożsamości winny być według jednego wzoru w każdej armji.

W żadnym wypadku personel sanitarny nie może być pozbawiony swych odznak ani dowodów tożsamości.

W wypadku zgubienia ich ma on prawo do otrzymania duplikatów.

Artykuł 22.

Chorągiew wyróżniająca w myśl konwencji, będzie mogła być wywieszana jedynie na formacjach i układach sanitarnych, ochronianych przez konwencję, i tylko za zgodą władzy wojskowej. W zakładach stałych musi być, a w formacjach lotnych może być jednocześnie wywieszona flaga narodowa strony walczącej, do której należy formacja lub zakład.

Jednakże formacie sanitarne zagarnięte przez przeciwnika dopóki będą pod jego władzą, wywieszać będą jedynie flagę konwencji.

Strony walczące dopilnują, aby godło wyróżniające formacje i zakłady sanitarne o ile tylko warunki wojenne na to pozwolą, uczynić wyraźnie widzialnymi dla lądowych, powietrznych i morskich sił przeciwnika a to w celu upobieżenia wszelkim atakom na nie.

Artykuł 23.

Formacje sanitarne krajów neutralnych upoważnione na warunkach przewidzianych w art. 11 do świadczenia swych usług, winny wywiesić wraz chorągwią konwencji - flagę narodową strony wojującej, do której należą.

Będą one miały prawo, dopóki oddają swe usługi jednej ze stron walczących, wywieszać również swą flagę narodową.

Postanowienia II ustępu poprzedniego artykułu stosują się również i do nich.

Artykuł 24.

Godło czerwonego krzyża na białym tle i wyrazy "Czerwony Krzyż" lub "Krzyż Genewski" będą mogły być używane, bądź w czasie pokoju, bądź czasie wojny jedynie dla ochrony lub oznaczenia formacyj i zakładów sanitarnych, personelu i inwentarza, chronionych przez konwencję.

To samo odnosi się do godeł wzmiankowanych w ustępie 2 art. 19 dla krajów, używających takowe.

Z drugiej strony ochotnicze towarzystwa pomocy wzmiankowane w art. 10 będą mogły stosownie do ustawodawstwa krajowego, używać godła wyróżniającego dla ich działalności humanitarnej w czasie pokoju.

Tytułem wyjątku i na wyraźne zezwolenie jednego z towarzystw narodowych Czerwonego Krzyża (półksiężyca Czerwonego, Czerwonego Lwa i-Słońca) będzie można

używać godła konwencji w czasie pokoju, dla oznaczenia posterunków zastrzeżonych wyłącznie dla okazywania bezpłatnej pomocy rannym i chorym.

Rozdział VII.

O stosowaniu i wykonywaniu konwencji.

Artykuł 25.

Postanowienia niniejszej konwencji będą uszanowane przez Wysokie Układające się Strony we wszelkich okolicznościach.

W razie, gdy w czasie wojennym jedna ze stron walczących nie będzie uczestnikiem konwencji, postanowienia jej jednak będą obowiązywały między wszystkimi stronami walczącymi należącymi do konwencji.

Artykuł 26.

Naczelnicy dowódcy armij walczących mają czuwać nad szczegółami wykonania artykułów poprzednich, jak również interwenjować w wypadkach nieprzewidzianych, według instrukcyj swych rządów zgodnie z zasadami ogólnymi niniejszej konwencji.

Artykuł 27.

Wysokie Układające się Strony uczynią, co należy, aby pouczyć swe wojska, a w szczególności personel chroniony, przez konwencję o postanowieniach konwencji oraz podadzą je do wiadomości ludności.

Rozdział VIII.

O usunięciu nadużyć i wykroczeń.

Artykuł 28.

Rządy Wysokich Układających się Stron, których ustawodawstwo nie byłoby w chwili obecnej wystarczającym, podejmą same lub zaproponują swym ciałom ustawodawczym powzięcie potrzebnych zarządzeń w celu zapobieżenia w każdym czasie

a) używaniu przez osoby prywatne lub towarzystwa inne niż uprawnione do tego na mocy niniejszej konwencji godła lub nazwy czerwonego krzyża lub krzyża genewskiego jak również wszelkich znaków lub nazw stanowiących jego naśladownictwo zarówno wtedy, gdy używanie to będzie miało cele handlowe, jak i wszelkie inne.

b) przez wzgląd na hołd, okazany Szwajcarii przez zastosowanie odwróconych barw związkowych - używania przez osoby prywatne lub towarzystwa znaku Związku Szwajcarskiego, lub znaków, stanowiących ich naśladownictwo, bądź jako cechy - fabrycznej lub handlowej, lub jako części składowe tych cech, bądź w celach sprzecznych z lojalnością handlową, bądź w warunkach mogących obrazić uczucia narodowe Szwajcarskie.

Zakaz przewidziany pod lit. a) używania znaku i nazw, stanowiących naśladownictwo godła lub nazwy czerwonego krzyża lub krzyża genewskiego jako też zakaz przewidziany pod lit. b) używania herbu Związku Szwajcarskiego lub znaków stanowiących naśladownictwo, wejdzie w życie od chwili oznaczonej przez właściwe władze ustawodawcze najpóźniej w 5 lat po uzyskaniu mocy prawnej przez niniejszą konwencję. Od tej chwili nie będzie więcej dopuszczalnym użycie znaku fabrycznego lub handlowego, niezgodnego z temi zakazami.

Artykuł 29.

Rządy Wysokich Układających się Stron podejmą również same lub zaproponują swoim ciałom ustawodawczym, gdyby ich prawo karne nie było wystarczające, właściwe zarządzenia, celem zapobieżenia w czasie wojny czynom sprzecznym z postanowieniami niniejszej konwencji.

Zakomunikują sobie za pośrednictwem Rady Związkowej Szwajcarskiej odnośne zarządzenia, dotyczące się tych sankcyj karnych najpóźniej w pięć lat po ratyfikacji niniejszej konwencji.

Artykuł 30.

Na żądanie jednej ze stron walczących będzie wdrożone w trybie, który ma być ustalonym między zainteresowanymi stronami, dochodzenie w przedmiocie jakiegokolwiek zgłoszonego pogwałcenia konwencji, w razie stwierdzenia pogwałcenia, strony walczące możliwie najszybciej ukroczą je i położą mu kres.

Postanowienia końcowe.

Artykuł 31.

Niniejsza konwencja, która nosić będzie datę dnia dzisiejszego, będzie mogła być do dnia 1 lutego 1930 roku podpisywana w imieniu wszystkich krajów reprezentowanych na Konferencji, otwartej w Genewie dnia 1 lipca 1929 roku, jak również przez kraje nie reprezentowane na tej Konferencji, które należą do Konwencji Genewskiej z roku 1864 i 1906.

Artykuł 32.

Niniejsza konwencja będzie ratyfikowana, jak można najwcześniej.

Dokumenty ratyfikacyjne zostaną złożone w Bernie.

O złożeniu każdego dokumentu ratyfikacyjnego będzie sporządzony protokół, którego jedna należycie uwierzytelniona za zgodność kopja, będzie wręczona przez Radę Związkową Szwajcarską Rządom wszystkich krajów, w imieniu, których Konwencja będzie podpisana lub, do której zostanie zgłoszone przystąpienie.

Artykuł 33

Niniejsza konwencja wejdzie w życie w 6 miesięcy po złożeniu, co najmniej dwóch dokumentów ratyfikacyjnych.

Następnie wejdzie ona w życie w stosunku do każdej z Wysokich Układających się Stron w sześć miesięcy po złożeniu przez nią dokumentu ratyfikacyjnego.

Artykuł 34

Niniejsza, konwencja w stosunkach pomiędzy Wysokimi Układającymi się Stronami zastąpi konwencje z dnia 22 sierpnia 1864 roku i z dnia 6 lipca 1906 roku.

Artykuł 35

Od daty wejścia jej w życie niniejsza konwencja będzie otwarta dla zgłoszenia przystąpienia do niej w imieniu każdego kraju, w imieniu, którego była, podpisana.

Artykuł 36.

Przystąpienia będą zgłoszone pisemnie do Rady Związkowej Szwajcarskiej i mieć będą skutek w sześć miesięcy od daty ich otrzymania.

Rada Związkowa Szwajcarska zakomunikuje o przystąpieniach Rządom wszystkich krajów w imieniu, których konwencja będzie, podpisana lub zgłoszone zostanie przystąpienie do konwencji.

Artykuł 37.

Ratyfikacje złożone i przystąpienia notyfikowane w czasie wojny przez Mocarstwa wojujące przed lub po rozpoczęciu kroków nieprzyjacielskich mają niezwłoczny skutek. O ratyfikacjach lub o przystąpieniach do konwencji, otrzymanych od Mocarstw, będących w stanie wojny, Rada Związkowa Szwajcarska zakomunikuje w najszybszej drodze.

Artykuł 38.

Każda z Wysokich Układających się Stron będzie miała prawo wypowiedzieć niniejszą konwencję. Wypowiedzenie mieć będzie skutek, dopiero w rok po pisemnej notyfikacji Radzie Związkowej Szwajcarskiej. Rada Związkowa, Szwajcarska zakomunikuje tę notyfikację Rządom wszystkich Wysokich Układających się Stron.

Wypowiedzenie, mieć będzie znaczenie tylko w stosunku do tej Wysokiej Układającej się strony, która, je notyfikowała.

Nadto takie wypowiedzenie nie, wyrze skutku, w czasie trwania wojny, w którą będzie w mieszane Mocarstwo wypowiedające konwencję. W takim, wypadku niniejsza konwencja, wywierać będzie swe skutki i po upływie terminu rocznego, aż do zawarcia pokoju.

Artykuł 39.

Odpis niniejszej konwencji należycie uwierzytelniony za zgodność, zostanie złożony w archiwach Ligi Narodów staraniem Rady Związkowej Szwajcarskiej. Również notyfikacje przystąpienia i wypowiedzenia, które będą notyfikowane Radzie Związkowej Szwajcarskiej będą przez nią komunikowane Lidze Narodów.